

О. С. Мусієнко

## Кулешов Лев Володимирович



**КУЛЕШОВ Лев Володимирович** (Кулешов Лев Владимирович; 01(13). 01. 1899, м. Тамбов, Росія – 29. 03. 1970, Москва) – російський кінорежисер, сценарист, кіноактор, художник і теоретик кіно, педагог. Чоловік *О. Хохлової*. Доктор мистецтвознавства (1946). Нар. арт. РРФСР (1969). Держ. нагороди СРСР. Навч. у Строганов. худож.-пром. училищі (Москва, 1915), в Моск. училищі живопису, скульптури та архітектури (1916–18). Від 1916 почав роботу художника кіно кінофабрики О. Ханжонкова, де оформив стрічки, поставлені реж. Є. Бауером. Перші теор. праці з проблем кіномистецтва опубл. у часописі «Вестник кинематографии» (1917). Режисер. дебют – фільм «Проект інженера Прайта» (1918, автор сценарію), познач. впливом конструктивізму, у якому К. прагнув утілити власне бачення монтаж. прийомів. Керував докум. зйомками під час воєн. дій 1918–20, поєднав їх з ігровими у фільмі «На Червоному фронті» (1920, автор сценарію, актор). Свої теор. погляди реалізував як педагог, працюючи від 1919 у Держ. кіношколі (від 1938 – ВДІК, Москва): від 1939 – проф., 1944–46 – ректор, від 1946 – заступник ректора з твор. питань, завідувач кафедри кінорежисури. Водночас у 1930-х рр. викладав у Київ. інституті кінематографії. 1922 разом із однодумцями («колектив К.», куди входили [Б. Барнет](#), С. Комаров, В. Пудовкін, Л. Оболенський, В. Фогель, О. Хохлова та ін.) створив філію кіношколи, де розробив нові принципи режисури і актор. гри в кінематографі (теорія «натурника») та втілював у своїх фільмах, узагальнивши у теор. працях. Сформулював власну теорію монтажу, експериментально довів, що реж., поєднуючи один і той самий кадр з ін., здатний створити нову естет. реальність («ефект К.»), за допомогою монтажу втілювати на екрані динаміку часу, активувати глядач. сприйняття. 1924 випустив кінокартину «Незвичайні пригоди містера Веста в країні більшовиків», у якій, незважаючи на обмеженість матеріал. ресурсів, створив

захопливе, динамічне видовище, що не поступалося популяр. на той час амер. бойовикам, які дотепно спародійовано. 1926 поставив одну зі своїх найкращих стрічок «За законом» (за оповіданнями «Неочікуване» Джека Лондона), яку позначено пластич. виразністю і психол. глибиною, що нехарактерно для його поперед. стрічок. Х/ф «Весела канарка» (1929) користувався в СРСР великим успіхом, утім жорстоко розкритиков. у пресі, де К. називали формалістом й контрреволюціонером. Кінокартина «Горизонт» (1932, співавтор сценарію) познач. експериментами зі звуком. Твор. злет К. – стрічка «Великий утішник» (1933, за новелами О. Генрі, автор сценарію), у якій поєднано німі і звук. кадри, а також введено кольор. епізод. У зв'язку із переслідуваннями та звинуваченнями у формалізмі К. відмовився від сміливих мист. експериментів. Серед знятих фільмів: «Пісня кохання недоспівана» (1919, художник), «Промінь смерті» (1925, актор; обидві – співреж.), «Згідно закону» (1926), «Ваша знайома» (1927), «Викрадення зору» (1934), «Дохунда» (1936, за однойм. романом С. Айни), «Сибіряки» (1940), «Клятва Тимура» (1942), «Ми з Уралу» (1944, співреж.). Оформив кінокартини: «Король Парижу» (реж. Є. Бауер, О. Рахманова), «Тіні кохання» (реж. О. Громов; обидві – 1917), «Сльота бульварна» (1918, реж. Б. Чайковський) та ін. Знявся у кількох влас. стрічках. Автор кн. «Искусство кино» (1929), «Основы кино-режиссуры» (1941; обидві – Москва). До 80-річчя від дня народж. К. у Москві видано кн. «Л. В. Кулешов. Кинематографическое наследие. Статьи. Материалы» (1979).

## Основні праці

Репетиционный метод в кино. 1935; Практика кинорежиссуры. 1935; Кадр и монтаж. 1961; Первые киносъёмки. 1962; Азбука кинорежиссуры. 1969; 1999 (усі – Москва).

## Рекомендована література

1. Брик О. Путь Кулешова // Кино. 1932. № 22;
2. Громов Е. С. Л. В. Кулешов. Москва, 1984;
3. Левчук Т.В. Тому що люблю: Спогади кинорежисера. К., 1987;
4. Росляк Р. Кіноосвіта в Україні (перша третина ХХ століття). К., 2006;
5. Безручко О. Київський період педагогічної діяльності Л. В. Кулешова // Ми-стецтвознавчі зап.: Зб. наук. пр. К., 2009. Вип. 16.

### Покликання на статтю:

Кулешов Лев Володимирович / О. С. Мусієнко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-51217>. – Останнє поновлення : 1 січ. 2023.

